

ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ

Кафедра психології

СИЛАБУС
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

БК 2.3.3. «ПСИХОЛОГІЯ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ»

ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ
денної та заочної форми навчання

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 05 «СОЦІАЛЬНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 053 «ПСИХОЛОГІЯ»

Курс	II	
Семестр	4-й	
Вид контролю	залік	
Кількість годин / кредитів	60 год. / 2 кредити	
з них:	д. ф. н.	з. ф. н.
<i>лекції</i>	12 год.	12 год.
<i>практичні</i>	8 год.	8 год.
<i>семінарські</i>	-	-
<i>індивідуальні завдання</i>	20 год.	20 год.
<i>самостійна робота</i>	20 год.	20 год.
Викладач	Дорожкін Валерій Романович, д.психол.н., професор кафедри, доцент	
Email:	v.dorozhkin1975@gmail.com	
Консультації	Пн – 14 ⁰⁰ –16 ⁰⁰	

1. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предметом вивчення навчальної дисципліни виступає психологія ділового спілкування, закономірності психологічних стосунків та поведінки людей в організації, психологічні закономірності управлінської діяльності, особливості професійного спілкування людей у групах та ін.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Психологія ділового спілкування» відповідно до структурно-логічної схеми дисциплін, передбачених навчальним планом підготовки аспірантів, викладається разом з «Соціально-психологічним тренінгом», «Тренінгом особистісного зростання».

Мета викладання навчальної дисципліни «Психологія ділового спілкування» є знайомство аспірантів з основними теоретико-методологічними проблемами і принципами ділового спілкування, та формування навичок використання цих знань при діловому спілкуванні різних видів і типів у трудовому колективі, з представниками преси, інших підприємств, створення сприятливого психологічного клімату та ін.

Основні завдання вивчення дисципліни полягають в теоретичній та практичній підготовці аспірантів з питань:

- розуміння основних методологічних проблем психології ділового спілкування;
- вивчення принципів, технологій та етики ділового спілкування;
- розуміння базисних моделей ділового спілкування.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення дисципліни аспірант повинен набути такі компетентності:

Загальнонаукові (філософські) компетентності:

- здатність до аналізу концептуальних засад психології та визначення сутності законів і принципів психології;
- навички управління інформацією для побудови наукового фундаменту власного дослідження;
- навички управління інформацією для виокремлення тенденцій розвитку психології (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел).
- здатність застосовувати знання законів психології в теоретичному та практичному пізнанні;
- здатність формувати нові ідеї (креативність);
- здатність відслідковувати особливості групової динаміки при проведенні тренінгу ділового спілкування.

Універсальні навички дослідника:

- здатність працювати самостійно і автономно;
- здатність застосовувати знання законів психології в теоретичному та практичному пізнанні;
- здатність формувати нові ідеї (креативність);
- здатність працювати самостійно при опрацюванні джерел, підготовці альтернативних підходів до дослідження.
- навички та уміння формування міжособових стосунків у колективі при обстоюванні власної позиції під час дискусії;
- розуміння традицій і звичаїв інших культур, уміння проявляти толерантне ставлення;
- здатність відслідковувати особливості групової динаміки при проведенні тренінгу ділового спілкування;
- уміння критично оцінювати явища, ситуації, діяльність осіб, спираючись на отриманні знання.

Мовні компетентності:

- усне спілкування рідною мовою у процесі дискусії;
- знання другої мови при оволодінні іншомовними джерелами;
- уміння працювати у команді;
- здатність до критики та самокритики під час дискусії;
- уміння донести до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід в галузі професійної діяльності;
- здатність до навчання;
- здатність працювати самостійно при опрацюванні джерел, підготовці доповіді з презентацією, підготовці альтернативних підходів до висвітлення теми дискусії;

- бажання досягти успіху при обговоренні тем доповідей з презентацією;
- здатність адаптуватися до нових ситуацій у професійній діяльності.

Спеціальні (фахові) вміння (компетентності)

- вміти співвідносити поняття: науковий підхід, методологічний принцип, дослідницький метод, конкретна методика;
- здатність аналізувати та оцінювати базові прийоми та техніки ділового спілкування;
- вміти підводити підсумки роботи і брати зворотній зв'язок;
- керуватися етичними засадами, прийнятими в професійному психологічному співтоваристві;
- вміти аналізувати дослідницькі традиції та нові теоретико-методологічні напрями в тренінгу ділового спілкування;
- володіти навичками для вибудовування програми тренінгу ділового спілкування (визначати проблемну область, предмет, об'єкт, мету, завдання та ін.).

3. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Підготовка аспірантів з курсу «Психологія ділового спілкування» потребує використання активних форм навчання, які наближують навчальний процес до реальних професійних ситуацій.

Для активізації процесу навчання аспірантів у ході вивчення дисципліни застосовуються такі навчальні технології та засоби:

✓ **на лекціях** чітко та зрозуміло структурується матеріал; зосереджується увага аспірантів на проблемних питаннях; наводяться конкретні приклади практичного застосування отриманих знань; звертаються до зарубіжного досвіду вирішення окремих проблем; заохочуються аспіранти до критичного сприймання нового матеріалу замість пасивного конспектування; використовуються наочні матеріали, схеми, таблиці, моделі, графіки; використовуються технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, слайди тощо;

✓ **на практичних заняттях** запроваджуються різні навчальні технології: дискусії; вирішення ситуаційних вправ; розв'язання проблемних питань; мозковий штурм; кейс-методи; презентації; аналіз конкретної ситуації; робота в малих групах; рольові та ділові ігри; банки візуального супроводження; письмовий контроль знань; індивідуальне та групове опитування; перехресна перевірка завдань з наступною аргументацією виставленої оцінки тощо.

✓ **самостійну роботу аспіранта** викладач планує разом зі аспірантом, але виконує її аспірант за завданнями та під методичним керівництвом і контролем викладача; зміст самостійної роботи за темами визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Обов'язковими елементами активізації навчальної роботи аспірантів є чіткий контроль відвідування аспірантами занять, заохочення навчальної активності, справедлива диференціація оцінок.

Структура навчальної дисципліни
для заочної форми навчання

Назва змістовних модулів і тем	Кількість годин				
	заочна форма навчання				
	Усього	в тому числі			
		Лекції	Практичні	СРС	Індивід. робота
60	12	8	20	20	
Модуль I					
Змістовний модуль 1.					
Психологія, етика і етикет ділового спілкування					
Тема 1. Психологія ділового спілкування	5	2	-	3	-
Тема 2. Етика і етикет ділового спілкування. Мова як структурний елемент ділового спілкування	7	2	2	3	-
Разом за змістовним модулем 1	12	4	2	6	-
Змістовний модуль 2.					
Управління спілкуванням: психологічні основи					
Тема 3. Особливості невербального спілкування під час ділової комунікації	7	2	2	3	-
Тема 4. Механізми впливу на співрозмовника. Засоби маніпулювання	7	2	2	3	-
Разом за змістовним модулем 2	14	4	4	6	-
Змістовний модуль 3.					
Методологічні та методичні особливості спілкування людей в групах спеціального призначення. Форми ділового спілкування					
Тема 5. Форми ділового спілкування	8	2	2	4	-
Тема 6. Гендерні особливості ділового спілкування	6	2	-	4	-
Разом за змістовним модулем 3	14	4	2	8	-
Модуль II					
ІНДЗ	20				20
Усього годин:	60	12	8	20	20
Підсумковий контроль – залік					

Методи навчання

Із метою забезпечення максимального засвоєння аспірантами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна-лекція);
- наочні (презентація, демонстрування; опорних сигналів; опорних конспектів);
- практичні методи (тренінгові вправи; практичні завдання; рольові ігри, спостереження).

Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- метод проблемного викладу матеріалу;
- моделювання життєвих ситуацій;
- мозковий штурм;
- метод опори на життєвий досвід;
- навчальної дискусії.

Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

- усного контролю;
- письмового контролю;
- самоконтролю та взаємоконтролю;
- рецензування відповідей.

4. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Контроль і оцінювання знань, вмій та навичок аспірантів здійснюється згідно з кредитно-модульною системою організації навчального процесу і складається з двох етапів: поточного та підсумкового.

Поточний контроль здійснюється в процесі вивчення дисципліни на практичних заняттях і проводиться у терміни, які визначаються календарним планом.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння теоретико-практичного матеріалу, вироблення навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності рефлексувати груповий досвід, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Об'єктами поточного контролю знань аспірантів є:

- систематичність, активність, своєчасність та результативність роботи над вивченням програмного матеріалу дисципліни, у т.ч. виконання тренінгових вправ;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- виконання індивідуального завдання у вигляді тренінгової програми.

Об'єктом підсумкового контролю знань аспірантів у формі *заліку* є виконання усних та письмових завдань.

Рейтинг аспіранта із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою. Підсумкова оцінка курсу навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове тестування рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за виконання практичних індивідуальних завдань. Підсумкова оцінка виставляється після повного вивчення навчальної дисципліни, яка виводиться як сума проміжних оцінок за змістові модулі. Остаточна оцінка рівня знань аспірантів **денної** форми навчання складається з рейтингу навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 75 балів, і рейтингу з атестації – 25 балів. Для аспірантів **заочної** форми навчання відповідно – з рейтингу навчальної роботи – 50 балів, і рейтингу з атестації – 50 балів.

***Розподіл балів, які отримують аспіранти
денної форми навчання***

Поточне тестування та самостійна робота							Підсумковий тест	Сума	
Змістовний модуль 1		Модульна контрольна робота	Змістовний модуль 2		Модуль а контроль ьна робота	Змістов ний модуль 3			
10		15	15		15	20	25	100	
T 1	T 2		T 3	T 4		T5			T 6
–	10		10	5		20			

для заочної форми навчання

Поточне тестування та самостійна робота							Підсумковий тест	Сума
Змістовний модуль 1		Змістовний модуль 2		Контрольна робота	Змістов ний модуль 3			
10		15		15	10		50	100
T 1	T 2	T 3	T 4		T5	T 6		
–	10	10	5		10			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

- 90-100 балів – **відмінно** (A, відмінно);
- 82-89 балів – **добре** (B, дуже добре);
- 75-81 балів – **добре** (C, добре);
- 68-74 балів – **задовільно** (D, задовільно);
- 61-67 балів – **задовільно** (E, достатньо);
- 35-60 балів – **незадовільно** (FX, з можливістю повторного складання);
- 1-34 балів – **незадовільно** (F, з обов'язковим повторним курсом).

Критерії оцінювання з курсу «Психологія ділового спілкування»

Основа для визначення оцінки – рівень засвоєння аспірантами матеріалу, передбаченого освітньо-професійною програмою. Загальним критерієм є правильність, точність і ґрунтовність відповідей на поставлені запитання.

«Відмінно» (90-100 балів, «А») заслуговує аспірант, який:

- показав всебічні, систематичні і глибокі знання навчально-програмного матеріалу;
- показав вміння вільно виконувати завдання, що передбачені курсом;
- засвоїв особливості окремих питань, а саме: засвоїв теоретичні основи курсу; вміє застосовувати їх для теоретичного розуміння сучасних новітніх проблем;
- проявив творчі здібності в розумінні, викладенні і використанні учбово-програмного матеріалу;
- дав понад 90% правильних відповідей на теоретичні завдання та правильно розв'язав практичне завдання.

«Добре» (82-89 балів, «В») заслуговує аспірант, який:

- показав повне знання навчально-програмного матеріалу;
- в основному виконав умови курсу;
- показав системний характер знань, проявив здібність до їх самостійного поповнення в процесі професійної діяльності;
- дав 82-89% правильних відповідей на теоретичні завдання та правильно розв'язав практичне завдання.

«Добре» (75-81 балів, «С») заслуговує аспірант, який:

- показав повне знання навчально-програмного матеріалу;
- в основному виконав умови курсу;
- показав системний характер знань, проявив здібність до їх самостійного поповнення в процесі професійної діяльності;
- дав 75-81% правильних відповідей на теоретичні завдання та правильно розв'язав практичне завдання.

«Задовільно» (68-74 балів, «D») заслуговує аспірант, який:

- показав знання навчально-програмного матеріалу з курсу показав знання навчально-програмного матеріалу з курсу «Психологія ділового спілкування» в обсязі, який необхідний для майбутньої роботи за спеціальністю;
- допустив помилки при виконанні завдань курсу, але в основному володіє необхідними знаннями;
- дав 68-74% правильних відповідей на теоретичні завдання та припустився незначних помилок при розв'язанні практичного завдання.

«Задовільно» (61-67 балів, «Е») заслуговує аспірант, який:

- показав знання навчально-програмного матеріалу з курсу «Психологія ділового спілкування» в обсязі, який необхідний для майбутньої роботи за спеціальністю;
- допустив помилки при виконанні завдань курсу, але в основному володіє необхідними знаннями;
- дав 61-67% правильних відповідей на теоретичні завдання та припустився незначних помилок при розв'язанні практичного завдання.

«Незадовільно» (1-60 балів, «F», «FX») заслуговує аспірант, який:

- показав досить низький рівень знань навчально-програмного матеріалу з курсу «Психологія ділового спілкування» в обсязі, який необхідний для майбутньої роботи за спеціальністю;
- допустив принципові помилки при виконанні завдань курсу;
- дав менше 60% правильних відповідей на теоретичні завдання та не правильно розв'язав практичне завдання;
- не може приступити до професійної діяльності після закінчення ІПК ДСЗУ без додаткових знань із ділового спілкування.

5. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Політика курсу полягає в послідовному та цілеспрямованому здійсненні навчального процесу на засадах прозорості, доступності, наукової обґрунтованості, методичної доцільності та відповідальності учасників освітнього процесу.

1. Науково-педагогічні, наукові та педагогічні працівники закладу вищої освіти зобов'язані:

- 1) забезпечувати високий науково-теоретичний і методичний рівень викладання;
- 2) дотримуватись норм педагогічної етики, моралі, поважати людську гідність майбутніх спеціалістів;
- 3) залучати здобувачів освіти до наукової діяльності;
- 4) дотримуватися в освітньому процесі академічної доброчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами вищої освіти;
- 5) розвивати в осіб, які навчаються в Інституті, самостійність, ініціативу, творчі здібності;
- 6) дотримуватися законів України, статуту та Етичного Кодексу ІПК ДСЗУ, інших нормативно-правових актів.

2. Здобувачі вищої освіти, зобов'язані:

- 1) дотримуватися вимог законодавства, Статуту та правил внутрішнього розпорядку Інституту;
- 2) виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями;
- 3) виконувати вимоги освітньої програми та досягати визначених для відповідного рівня вищої освіти результатів навчання:
  - не пропускати заняття без поважної причини та не запізнюватися;
  - брати активну участь в освітньому процесі, вести конспекти лекцій, практичних занять, готувати теоретичний та практичний матеріал, виконувати передбачені курсом вправи, вирішувати задачі та тестові завдання;
  - здійснювати самостійну підготовку до занять згідно до затвердженого плану;
  - відпрацьовувати пропущені заняття (лекції, практичні, семінарські) у вигляді рефератів, презентацій, розрахунків згідно з темою заняття під час консультацій викладача за розкладом кафедри не пізніше завершення семестру;
  - складати згідно з графіком поточний модульний контроль (ІНДЗ, контрольна робота) з дисципліни;

4) дотримуватись академічної доброчесності:

- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилатись на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

За порушення академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування із Інституту.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Аминов И.И. Психология делового общения. – М.: Омега-Л, 2006. – 304с.
2. Бороздина Г.В. Психология делового общения: Учебник. – М.: ИНФРА-М, 2005. – 295с.
3. Кубрак О.В. Етика ділового та повсякденного спілкування: навч. посіб. – 3-тє вид., стер. Рекомендовано МОН України. – Суми: Університетська книга, 2014. – 222 с.
4. Мікелі, Дена. Як досягти успіху у спілкуванні. – К., 2000. – 96 с.
5. Психология и этика делового общения: Учебник // Под ред. В.Н.Лавриненко. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 415с.
6. Сорокина Е. Деловая беседа как форма делового общения // Справочник кадровика, 2004. – № 7. – С. 83–86.
7. Філоненко М.М. Психологія спілкування: Підручник. Рекомендовано МОН України. – К.: ЦУЛ, 2008. – 224с.
8. Цимбалюк І.М. Психологія спілкування: Навч. посібник. Рекомендовано МОНУ. – К.: Професіонал, 2007. – 464с.
9. Чмут Т.К., Чайка Г.Л. Етика ділового спілкування: Навч. посібник. Рекомендовано МОН України. - К.: Знання, 2007.- 230 с.

Допоміжна

10. Ділове спілкування: Підручник. – К., 1998. – 122 с.
11. Дороніна М. С. Культура спілкування ділових людей. – К.: Вид. дім "KM Academia", 1997. – 191 с.
12. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: У двох книгах: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Либідь, 2004. – Кн. 1: Соціальна психологія особистості і спілкування. – 2004. – 573 с.
13. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія. – Київ: Академвидав, 2003. – 446 с.

Інформаційні ресурси

14. <http://psyfactor.org/> - "ПСИ-ФАКТОР" - Центр практической психологии.
15. psychology.net.ru — Сайт "Мир психологии".
16. www.psychology.ru — Psychology.ru. Большой проект, посвященный психологии. Содержит много полезных разделов: библиотека, раздел о знаменитых психологах, большую коллекцию ссылок на психологические ресурсы, форумы, психологические тесты-Онлайн и другое.
17. <http://www.psychologos.ru/> - Психологос. Энциклопедия практической психологии.
18. <http://www.zercalo.ru/index.shtml> - Психология каталог. Психологические ссылки. Каталог психолога. Ссылки на психологические ресурсы.
19. PsyLab.info – Энциклопедия психодиагностики.